

**МІНІСТЕРСТВО ОСВІТИ І НАУКИ УКРАЇНИ
НАЦІОНАЛЬНИЙ УНІВЕРСИТЕТ «ЮРИДИЧНА АКАДЕМІЯ
УКРАЇНИ ІМЕНІ ЯРОСЛАВА МУДРОГО»**

ОЛЕФІР АНДРІЙ ОЛЕКСАНДРОВИЧ

УДК 346.12:613/614

**ГОСПОДАРСЬКО-ПРАВОВЕ ЗАБЕЗПЕЧЕННЯ ДЕРЖАВНИХ
ЗАКУПІВЕЛЬ У СФЕРІ ОХОРОНИ ЗДОРОВ'Я**

12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право

АВТОРЕФЕРАТ
дисертації на здобуття наукового ступеня
кандидата юридичних наук

Харків – 2014

Дисертацією є рукопис.

Робота виконана на кафедрі господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Міністерство освіти і науки України.

Науковий керівник:

доктор юридичних наук, доцент **Пашков Віталій Михайлович**, Національний університет «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», завідувач кафедри приватного права Полтавського юридичного інституту.

Офіційні опоненти:

доктор юридичних наук, професор **Устименко Володимир Анатолійович**, Інститут економіко-правових досліджень Національної академії наук України, директор, член-кореспондент НАПрН України;

кандидат юридичних наук, доцент **Зуєва Оксана Анатоліївна**, Дніпропетровський державний університет внутрішніх справ, завідувач кафедри господарсько-правових дисциплін.

Захист відбудеться «27» березня 2014 року о 10 годині на засіданні спеціалізованої вченої ради Д 64.086.04 у Національному університеті «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77.

З дисертацією можна ознайомитися у бібліотеці Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» за адресою: 61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 70.

Автореферат розіслано «24» лютого 2014 р.

Вчений секретар
спеціалізованої вченої ради

В.Ю. Уркевич

Відповідальний за випуск
кандидат юридичних наук,
доцент Бойчук Р.П.

Підписано до друку 24.01.2014 р. Формат 60x90 1/16
Папір офсетний. Віддруковано на різнографі.
Умовн. друк. арк. 0,7. Облік.-вид. арк. 0,9.
Тираж 100 прим. Зам. № 855.

Друкарня
Національного університету
«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого»
61024, м. Харків, вул. Пушкінська, 77

ЗАГАЛЬНА ХАРАКТЕРИСТИКА РОБОТИ

Актуальність теми. Господарсько-правове забезпечення ефективного функціонування сфери охорони здоров'я неможливе без удосконалення системи державних закупівель. Навіть при побіжному огляді закупівлі постають важливим інструментом вирішення особливо значущих завдань соціального й економічного порядків. У ситуації, коли держава бере на себе позитивні зобов'язання перед суспільством, в умовах незначної частки державної власності в економіці, саме за допомогою конкурсних торгів, коли на конкурентній основі проводиться відбір контрагентів, необхідно задовольняти публічні потреби в товарах, роботах і послугах.

Регулювання господарських відносин у сфері державних закупівель в охороні здоров'я потребує гарантування балансу публічних і приватних інтересів, а накопичення низки проблем ресурсного характеру об'єктивно стимулює державу до подальшої корекції існуючого господарського механізму здійснення закупівель у цій царині. Ці недоліки призводять до негативних наслідків не лише економічного порядку: нераціонального використання державних коштів, зниження ефективності конкурсних торгів і рівня конкуренції, зростання кількості господарських правопорушень, але й соціального, коли деструктивного впливу зазнає якість функціонування сфери охорони здоров'я і під загрозою опиняється реалізація кінцевої мети застосування механізму закупівель – надання громадянам високоякісних лікарських засобів, медичних і соціальних послуг тощо.

Проте дисфункціональний механізм державних закупівель, як і будь-який недопрацьований суспільний регулятор, не спроможний успішно діяти, а отже, забезпечувати захист публічно-правових цінностей і реалізацію перспективних цілей реформування системи медичного обслуговування. Це ставить завдання з визначення напрямків усунення основних дисфункцій даного правового механізму і гарантування комплексу публічних інтересів, як однієї з передумов для здійснення переходу до інноваційної модернізації економіки.

Ступінь наукової розробленості проблеми господарсько-правового забезпечення державних закупівель у сфері охорони здоров'я слід охарактеризувати як фрагментарний, що пов'язано, насамперед, зі спеціальним характером дослідження. Вітчизняна доктрина господарського права не містить достатньої кількості монографічних праць і дисертацій, присвячених цьому

питанню, а правники розглядають відносини закупівель у дещо звуженому значенні, обмежуючи предмет фахових пошуків аналізом процедур закупівель, як способів укладання договорів. Науково-теоретичною базою проведеного дослідження стали праці відомих учених у галузі господарського права, зокрема, Ю.Є. Атаманової, О.А. Беляневич, А.Г. Бобкової, О.М. Вінник, О.П. Віхрова, Л.М. Дешко, Д.В. Задахайла, Г.Л. Знаменського, Л.І. Куц, В. В. Лаптева, В.К. Мамутова, В.С. Мілаш, В.М. Пашкова, О.П. Подцерковного, Б.І. Пугінського, В.А. Устименка, О.В. Шаповалової, В.С. Щербини та ін. Однак чинне законодавство і наукові доробки не розв'язують існуючих проблем у відносинах державних закупівель у сфері охорони здоров'я.

Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами.

Дисертацію підготовлено відповідно до плану наукових досліджень кафедри господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» в межах комплексної цільової програми «Правове забезпечення реалізації політики держави на пріоритетних напрямках економічного розвитку та у сфері екологічної безпеки» (номер державної реєстрації 0111U 000962). Тема кандидатської дисертації А.О. Олефіра «Господарсько-правове забезпечення державних закупівель у сфері охорони здоров'я» затверджена Вченою радою Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого» (протокол № 4 від 23.12.2011 р.).

Мета і завдання дослідження. Мета дисертації полягає у тому, щоб визначити сутність і функціональне призначення державних закупівель у господарських відносинах, з'ясувати публічно-правові цінності, які потребують державного захисту, та розробити конкретні пропозиції щодо вдосконалення чинного законодавства в даній царині.

Для досягнення поставленої мети у дисертації визначені такі основні завдання:

- визначити структуру й особливості господарсько-договірних відносин закупівель, сформулювати поняття й закономірності функціонування закупівельного механізму;
- з'ясувати систему публічних інтересів у господарських відносинах державних закупівель у сфері охорони здоров'я і ступінь їх правового захисту; виявити спроможність правового механізму

закупівель сприяти реалізації основних напрямків державної економічної політики та взаємодіяти з іншими засобами регулювання господарських відносин; розробити авторське поняття державних закупівель у сфері охорони здоров'я;

- визначити дисфункції правового механізму державних закупівель в охороні здоров'я та їхній вплив на правозастосування;

- пояснити доцільність і обґрунтованість запровадження особливого порядку проведення закупівельних процедур для задоволення потреб сфери охорони здоров'я і запропонувати оптимальний спосіб нормативного врегулювання цього питання;

- розробити пропозиції до законодавства з удосконалення правового механізму державних закупівель в охороні здоров'я.

Об'єктом дослідження виступають суспільні відносини, що виникають у процесі організації та проведення процедур закупівель у сфері охорони здоров'я, у тому числі організаційно-господарські відносини з приводу здійснення державного регулювання в цій царині.

Предметом дослідження є господарсько-правове забезпечення державних закупівель у сфері охорони здоров'я.

Методи дослідження. Методологічною основою дисертації є діалектичний метод пізнання суспільних явищ і процесів, що дає змогу всебічно розглянути предмет дослідження. Залежно від конкретних аспектів дисертації використано такі загальнонаукові та спеціально юридичні методи: метод сходження від абстрактного до конкретного – для переходу від дослідження загальних правил проведення закупівель до особливостей стосовно сфери охорони здоров'я, з'ясування основних і похідних дисфункцій правового механізму державних закупівель; історичний і логічний методи – під час вивчення розвитку нормативного регулювання закупівель; формально-юридичний метод – при тлумаченні нормативних актів, виявленні матеріальних і формальних суперечностей у правовому регулюванні, розробці пропозицій щодо його вдосконалення та конструюванні нових понять і класифікацій; порівняльно-правовий метод – для співставлення актів нормативного регулювання, окремих правових засобів і моделей здійснення закупівель, обґрунтування доречності імплементації відповідних норм у вітчизняне законодавство тощо.

Наукова новизна одержаних результатів полягає у тому, що в дисертації вперше у вітчизняній науці господарського права

визначено державні закупівлі як правовий механізм, універсальний за предметом, поліфункціональний і комплексний засіб регулювання господарських відносин, що гарантує реалізацію сукупності публічних інтересів, поєднуючи законні інтереси держави і суб'єктів господарського права, а також розроблено теоретичні шляхи господарсько-правового забезпечення усунення основних дисфункцій правового механізму державних закупівель у сфері охорони здоров'я. В результаті проведеного дослідження дисертантом отримані та виносяться до захисту наступні наукові положення і висновки:

Вперше:

– теоретично обґрунтовано, що юридичну природу державних закупівель у господарсько-договірних відносинах відображає складний правовий механізм: системний договірний процес придбання товарів, робіт і послуг у спеціально-визначеному порядку, структуру якого становлять стадії організації (переддоговірні відносини) та проведення (відносини з укладання договору) закупівель, у рамках яких є допустимим застосування різних засобів регулюючого впливу на господарські відносини, з метою гарантування державних соціально-економічних потреб і поєднання з цими цілями взаємоузгоджених інтересів замовників та учасників;

– доведено, що державні закупівлі є універсальним за предметом, поліфункціональним і комплексним засобом регулюючого впливу на сферу господарювання, який забезпечує реалізацію сукупності публічних інтересів, поєднуючи законні інтереси держави і суб'єктів підприємництва під час організації збуту товарів, виконання робіт чи надання послуг з метою гарантування суспільних потреб. Закупівлі постають формою організації збуту продукції вітчизняної промисловості та сфери послуг – механізмом перерозподілу товарів, робіт, послуг, що мають цінову визначеність і ринкову вартість, який розвивається в умовах відкритого ринку і на підставі конкурентного відбору учасників;

– запропоновано доповнити гл. 2 ГК України, в якій закріплені основні напрями та форми участі держави і місцевого самоврядування у сфері господарювання, окремою статтею такого змісту: «Держава здійснює політику в сфері державних закупівель, забезпечуючи розвиток конкуренції, раціональне та ефективне використання державних коштів, а також стимулювання реалізації основних

напрямів економічної політики»;

– встановлено, що правові засоби системи державного регулювання господарських відносин закупівель у сфері охорони здоров'я містять конкретні основні та похідні дисфункції. Внаслідок цього чинне нормативне регулювання не гарантує всього комплексу представлених публічних інтересів і не забезпечує ефективне функціонування закупівельного механізму на всіх його стадіях. До основних дисфункцій, передусім, належать такі: (1) здійснення закупівель за завищеними цінами; (2) закупівля товарів і послуг сфери охорони здоров'я на підставі формального цінового критерію, без урахування їх позитивних якісних властивостей, незначна кількість інноваційної продукції в загальному обсязі закупівель; (3) своєчасно й у повному обсязі не задовольняється комплекс суспільних потреб сфери охорони здоров'я; (4) допуск до оцінювання пропозицій конкурсних торгів учасників, що незацікавлені чи об'єктивно неспроможні задовольнити потреби замовника; (5) в нормативних правилах визначення предмета закупівлі у конкурсній документації не відображені особливості задоволення потреб сфери охорони здоров'я у товарах і послугах; (6) відсутність налагодженої господарської взаємодії та узгодженості між централізованою і децентралізованою системами закупівель; (7) звуження сфери розповсюдження законодавства про закупівлі на господарські відносини;

– обґрунтовано позицію, згідно з якою в рамках правового механізму державних закупівель доцільно більш широко відобразити специфіку задоволення потреб сфери охорони здоров'я за допомогою, по-перше, вдосконалення загального порядку здійснення закупівель, що передбачає закріплення універсальних за предметом нормативних приписів, правозастосування яких матиме позитивний вплив на більшість сфер народного господарства, по-друге, якщо гарантувати господарський правопорядок у перший спосіб неможливо, закріпити деякі особливості для сфери охорони здоров'я в Законі України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 р., що узгоджуються з його парадигмою, насамперед, у структурі таких правових засобів: правовий статус замовників; планування і консультативний супровід закупівель; порядок подання конкурсних пропозицій; вимоги до підготовки конкурсної документації, порядок визначення якісних характеристик предмета закупівлі; правила та критерії кваліфікаційного

розгляду й оцінювання пропозицій учасників;

– розроблено комплекс нормотворчих заходів, що передбачають запровадження стратегічного планування державних закупівель і спеціального порядку визначення та коригування ціни предмета закупівлі шляхом проведення замовниками децентралізованого моніторингу цін на відповідні товари, роботи і послуги;

– теоретично обґрунтовано та розроблено пропозиції стосовно встановлення нормативних обмежень участі в процедурах закупівель для суб'єктів господарювання, що безпосередньо чи опосередковано контролюються іншими учасниками закупівлі, замовником, членами комітету з конкурсних торгів, особами, уповноваженими на виконання функцій держави або місцевого самоврядування та прирівняними до них, а також пов'язаними з ними особами;

– доведено недоцільність запровадження заборони на укладання замовниками господарських договорів про закупівлю з торговельними і комерційними посередниками. Для створення гарантій належного виконання договірних зобов'язань цієї групою учасників закупівельних процедур розроблено проект змін до законодавства, зміст якого може бути узагальнений до трьох основних положень: (1) замовник зобов'язаний з'ясувати чи здійснює учасник процедури закупівлі господарську діяльність з виробництва товарів, виконання робіт або надання послуг, що є предметом його пропозиції; (2) учасник зобов'язаний документально підтвердити спроможність безпосереднього виконавця за договором про закупівлю належно виконати взяті зобов'язання, при цьому змістові вимоги до такого підтвердження диференційовано залежно від предмета закупівлі; (3) після укладання господарського договору про закупівлю учасник не має права без згоди замовника (у формі додатка до договору) залучати до поставки товару, виконання роботи чи надання послуги, що є предметом закупівлі, інших суб'єктів господарювання (субпідрядників), участь яких не обумовлена в договорі;

– теоретично обґрунтовано необхідність проведення таких нормативних змін у порядку оцінювання конкурсних пропозицій учасників закупівель: (1) визначення предметом закупівлі лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних або соціальних послуг є самостійною підставою для застосування

системи нецінових (якісних) критеріїв оцінки поряд із цінovими; (2) закріплення нових якісних критеріїв оцінки пропозицій учасників, що відображають особливості задоволення потреб сфери охорони здоров'я, як-от: «ступінь відповідності лікарського засобу, виробу медичного призначення, медичної техніки вітчизняним і міжнародним правилам, у тому числі вимогам належної виробничої практики щодо якості, безпечності та ефективності застосування», «досвід доклінічних досліджень, попередніх клінічних випробувань і клінічного застосування лікарського засобу», «використання під час надання медичних послуг стандартів (протоколів) медичної допомоги, клінічних рекомендацій», «здатність за допомогою предмета закупівлі підвищити ефективність господарської діяльності, вирішувати складні господарські чи соціальні завдання, проводити лікування соціально небезпечних і найпоширеніших захворювань»; (3) надання замовникам права зменшувати до 40 % питому вагу цінovого критерію під час закупівель інноваційних лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки за специфікаціями, розробленими на виконання пріоритетних інноваційних проєктів.

Дістали подальшого розвитку:

- вдосконалення поняття державних закупівель, закріпленого в Законі України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 р.;

- розмежування державних закупівель і замовлення як способів господарського забезпечення суспільних потреб у товарах, роботах і послугах;

- визначення співвідношення і порядку взаємодії децентралізованої та централізованої систем державних закупівель у сфері охорони здоров'я в Україні;

- встановлення диференційованих режимів участі у відносинах закупівель для некомерційних і комерційних державних та комунальних підприємств;

- з'ясування основних правил визначення предмета закупівлі в конкурсній документації, змістових елементів технічних специфікацій на придбання лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних і соціальних послуг.

Практичне значення одержаних результатів полягає у тому, що теоретичні положення і висновки можуть бути використані в таких

сферах: (1) науково-дослідній сфері: для подальших досліджень господарсько-правового забезпечення державних закупівель; (2) науково-освітній сфері: під час викладання навчальних дисциплін «Господарське право», «Організація правової роботи на підприємствах, установах, організаціях»; (3) науково-методичній сфері: при підготовці підручників, навчальних посібників та інших навчально-методичних матеріалів, що супроводжують викладання зазначених дисциплін; (4) практичній сфері: для удосконалення законодавства, підвищення ефективності функціонування суб'єктів господарського права у сфері охорони здоров'я.

Особистий внесок здобувача. Дисертація виконана автором особисто, її зміст базується на власних дослідженнях здобувача, аналізі наукових, нормативних, статистичних та інших джерел. Більшість порушених у роботі питань розглядаються вперше, інші з урахуванням останніх змін законодавства, новітніх наукових досягнень і перспектив соціально-економічного розвитку України. Особисто автором виконано розділ «Підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки із застосуванням правового механізму державних закупівель» в колективній монографії «Засоби та механізми господарсько-правового регулювання», підготовленій на кафедрі господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого».

Апробація результатів дисертації. Теоретичні положення, висновки та пропозиції, що містяться в дисертації, обговорені, схвалені та рекомендовані до захисту кафедрою господарського права Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Окремі положення дисертаційної роботи були використані та перевірені автором під час участі (виступів з доповідями) в роботі семінару «Зміни до тендерного законодавства» в рамках підвищення кваліфікації фахівців галузевих відділів обласного апарату Державної фінансової інспекції в Харківській області (довідка Державної фінансової інспекції в Харківській області № 09-15/1733 від 14.02.2013 р.), семінару-наради юристів залізниць і підприємств залізничного транспорту на базі державного підприємства «Південна залізниця» (довідка державного підприємства «Південна залізниця» № НЮ-30/1266 від 07.10.2013 р.). Більшість висновків і пропозицій отримали апробацію на багатьох науково-практичних конференціях, зокрема, Міжнар. наук.-практ. конф. «Особистість. Суспільство.

Право» (15.03.2012 р., м. Полтава), Всеукр. наук.-практ. конф. мол. уч. і здоб. «Юридична осінь 2012 року» (13.11.2012 р., м. Харків) та ін.

Публікації. Основні положення та результати дисертації опубліковані в 1 індивідуальній монографії, 1 колективній монографії, 18 наукових статтях, з яких 12 – у фахових виданнях з юридичних наук, 1 – в іноземному виданні, включеному до міжнародної наукометричної бази, а також 27 тезах наукових доповідей.

Структура дисертації. Дисертація складається зі вступу, 2-х розділів, що містять 6 підрозділів, висновків і списку використаних джерел. Загальний обсяг дисертації – 235 сторінок, з них 198 сторінок основного тексту. Загальна кількість використаних джерел – 381 найменування (37 сторінок).

ОСНОВНИЙ ЗМІСТ РОБОТИ

У **вступі** обґрунтовано актуальність теми дисертаційної роботи, визначено мету й завдання, об'єкт, предмет, методологічну та теоретичну базу дослідження, сформульовано основні положення, що відображають новизну одержаних результатів, висвітлено їх практичне значення і напрямки апробації.

Розділ 1. «Загальна характеристика правового регулювання державних закупівель у сфері охорони здоров'я» складається з трьох підрозділів, в яких визначено сутність, правові засоби і функціональне призначення механізму державних закупівель, його місце в господарсько-договірних відносинах, а також систему публічно-правових цінностей, що потребують державного захисту під час задоволення потреб сфери охорони здоров'я в товарах і послугах. Виявлено дисфункціональні правові засоби цього механізму та запропоновано підходи до їх удосконалення.

Підрозділ 1.1. «Господарсько-правова характеристика державних закупівель» присвячено загальній характеристиці закупівельного механізму, зокрема, з'ясовано ключові риси нормативного регулювання в ретроспективному аспекті та на сучасному етапі, визначено поняття і структуру (рівні) сфери розповсюдження закупівельного законодавства на господарські відносини. Доведено, що закріплення винятків із загальної сфери дії законодавства про закупівлі тягне за собою суттєві корупційні ризики.

Досліджено спеціальний порядок організації та проведення конкурсних процедур, на основі чого сформульовано поняття та

ознаки правового механізму державних закупівель, ринку закупівель для задоволення потреб сфери охорони здоров'я. Юридичні ознаки останнього класифіковано на статичні та динамічні, з'ясовано його місце в структурі ринку товарів і послуг охорони здоров'я в цілому.

У підрозділі 1.2. *«Державні закупівлі в охороні здоров'я як комплексний засіб державного регулювання господарських відносин»* досліджено закупівлі у значенні правового засобу публічного регулювання господарських відносин, визначено їх місце в економічній політиці держави.

У сфері охорони здоров'я предмет закупівель розмежовано на основний і допоміжний. Специфіку цієї сфери відображає основний предмет (лікарські засоби, вироби медичного призначення, медична техніка, медичні та соціальні послуги), за допомогою якого громадянам безпосередньо надається медико-санітарна допомога.

Доведено, що у господарських відносинах державних закупівель у сфері охорони здоров'я існує складна система публічних інтересів, об'єднаних змістом двох генеральних публічних інтересів: (1) високоефективне функціонування національної системи державних закупівель; (2) гарантування права громадян на охорону здоров'я. З'ясовано притаманні публічним інтересам у цих відносинах загальні риси. Публічні інтереси, охоплені змістом генерального публічного інтересу «високоефективне функціонування національної системи державних закупівель», класифіковано залежно від можливості бути відокремленими від нормативної системи закупівель в Україні.

На підставі класифікації господарських відносин з організації та проведення державних закупівель, залежно від типу правового регулювання, встановлено, що в них діє переважно дозвільний тип, поєднаний з елементами загально дозвільного типу.

Визначено два загальних підходи до організації державного регулювання господарських відносин правовими засобами закупівель. З'ясовано основні об'єкти напрямків економічної політики, досягнення яких буде забезпечено за умови ефективного державного регулювання господарських відносин закупівель. Проведено порівняння державних закупівель і замовлення за такими ознаками, як спосіб розміщення, порядок формування, предмет і сфера застосування.

У підрозділі 1.3. *«Основні дисфункції правового механізму державних закупівель в охороні здоров'я»* приділено увагу систематизації ключових недоліків законодавства про закупівлі,

оцінено їх вплив на відносини у сфері господарювання і визначено підходи до удосконалення чинних нормативних приписів. На підставі загальних тенденцій розвитку механізму задоволення потреб сфери охорони здоров'я у товарах і послугах, узагальнених до п'яти домінуючих (зокрема, динамізм і нестабільність правового регулювання економічних відносин), визначено вісім основних дисфункцій цього правового механізму, кожній з яких кореспондує комплекс похідних. Виокремлення основних дисфункцій зумовлено тим, що вони мають юридичний характер і детермінують існування похідних – практичних рис більшою мірою економічного порядку. Тому усунення перших гарантуватиме ліквідацію других.

Визначено дисфункціональні правові засоби механізму державних закупівель і публічні інтереси, захист яких не забезпечується під час проведення конкурсних процедур. У зв'язку з тим, що чинна модель державного регулювання господарських відносин не спроможна гарантувати всього комплексу представлених публічних інтересів і, відповідно, забезпечити ефективне функціонування закупівельного механізму на всіх його стадіях, було визначено пріоритетні напрямки соціально-економічної політики в даній царині та три вектори вдосконалення законодавства, розроблено підхід до більш широкого врахування специфіки задоволення потреб сфери охорони здоров'я у рамках державних закупівель.

Розділ 2. «Напрямки удосконалення правового механізму державних закупівель у сфері охорони здоров'я» складається з трьох підрозділів, що містять пропозиції, спрямовані на вдосконалення нормативної регламентації господарських відносин закупівель.

У підрозділі 2.1. «Удосконалення правового забезпечення ключових елементів державних закупівель в охороні здоров'я» автором запропоновано переглянути юридичні конструкції таких елементів закупівельного механізму, як: господарсько-правовий статус замовників, порядок проведення централізованих і децентралізованих закупівель, сфера розповсюдження законодавства на господарські відносини, порядок оприлюднення інформації про конкурсні торги. Ці правові засоби є універсальними і мають вагоме господарське значення для всіх стадій організації та проведення закупівель.

Досліджено функціональні особливості, співвідношення і порядок взаємодії децентралізованої та централізованої систем державних закупівель у сфері охорони здоров'я, проведено

багатоступеневу класифікацію замовників. Аргументовано доцільність і визначено порядки створення єдиного реєстру замовників у сфері охорони здоров'я, спеціалізованих замовників і ринкової інфраструктури в цій сфері. Розроблено спеціальні гарантії захисту конкуренції та чинних правил оприлюднення інформації про закупівлі.

У підрозділі 2.2. «Особливості правового забезпечення удосконалення організації та планування державних закупівель в охороні здоров'я» дисертантом вивчаються питання, пов'язані з плануванням закупівель замовниками і правилами визначення предмета закупівлі в документації конкурсних торгів.

Обмірковуючи способи господарсько-правового забезпечення недопущення нераціональних витрат державних коштів і розвитку чинної системи оперативного планування, розроблено нові правила організації закупівель, що передбачають розширення предмета та інструментів планування державних потреб. Теоретично обґрунтовано, що ціна предмета закупівлі має визначатися і коригуватися замовником у спеціальному порядку шляхом проведення децентралізованого моніторингу цін на товари, роботи і послуги, під яким варто розуміти систематичне спостереження замовників за станом рівня пропозиції та динаміки цін на товари, роботи, послуги, що становлять предмет закупівлі, відповідно до річного плану, на внутрішньому і зовнішньому ринках, а також аналіз зібраних даних, їх порівняння з цінами учасників у пропозиціях торгів, визначення ступеня ефективності витрат державних коштів. Пояснено необхідність і запропоновано правові засоби запровадження в Україні стратегічного планування державних закупівель.

Правила визначення предмета закупівлі в конкурсній документації узагальнено до п'яти основних. На підставі їхнього аналізу доведено, що ці правила мають загальний характер для всіх випадків здійснення державних закупівель, незалежно від виду товарів, робіт і послуг, тільки за умови дотримання їх у сукупності закупівля може бути проведена. Систематизовано основні зловживання замовників під час опису предмета закупівлі в конкурсній документації.

Визначено зміст і структуру технічних специфікацій на закупівлю лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних і соціальних послуг, як обов'язкового складника документації конкурсних торгів. З огляду на те, що ринок

товарів і послуг охорони здоров'я є досить стандартизованим, цим до певної міри полегшується завдання замовників з підготовки конкурсної документації, в якій, як правило, достатньо лише правильно визначити перелік дозвільних документів і ліцензій, які підтверджують законність здійснюваних учасником господарських операцій, відповідність основного предмета закупівлі нормативним вимогам щодо якісних, функціональних, безпекових характеристик.

Підрозділ 2.3. «Правове забезпечення удосконалення порядку проведення процедур закупівель в охороні здоров'я» присвячено проблемам кваліфікаційного відбору та оцінювання конкурсних пропозицій учасників. На стадії проведення процедур закупівель ці правові засоби відіграють ключову роль, оскільки вони забезпечують виявлення некомпетентних учасників і недопущення їх до оцінювання пропозицій торгів, визначення переможця закупівлі.

З'ясовано ключові недоліки нормативного регулювання порядку встановлення відповідності учасників кваліфікаційним критеріям і запропоновано шляхи їх усунення. Теоретично обґрунтовано комплексні перетворення в системі оцінювання конкурсних пропозицій учасників, що гармонізують цінові та якісні вимоги до товарів і послуг у правозастосуванні, сприятимуть збільшенню кількості інноваційної продукції в загальному обсязі закупівель і врахуванню специфіки сфери охорони здоров'я під час задоволення державних потреб. Сформульовано дефініції таких понять, як «закупівля, що має складний або спеціалізований характер», «постійно діючий ринок». Запропоновано переглянути чинні правила визначення предмета процедури електронного реверсивного аукціону, проведення кваліфікаційного відбору учасників і розподілу компетенції між замовником та оператором електронного майданчика.

ВИСНОВКИ

В дисертації зроблено теоретичне узагальнення і подається вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні державних закупівель правовим механізмом, універсальним за предметом, поліфункціональним і комплексним засобом регулюючого впливу на сферу господарювання, а також розробленні теоретичних шляхів господарсько-правового забезпечення усунення основних дисфункцій правового механізму державних закупівель у сфері охорони здоров'я. Ключові теоретичні та практичні результати дослідження дають змогу

сформулювати такі висновки і пропозиції:

1. Державні закупівлі у сфері охорони здоров'я є засобом непрямого регулювання господарських відносин, що передбачає встановлення економічних стимулів для добровільної участі в конкурсах суб'єктів господарювання виключно через їх приватні інтереси, шляхом придбання замовниками на конкурентних засадах основного і допоміжного предмета, відповідно до річного плану, за державні кошти та в порядку, встановленому законодавством, з метою задоволення суспільних потреб у цих ресурсах і реалізації інших завдань соціально-економічної політики. Правову природу даного господарсько-правового явища характеризують такі ключові риси: (1) комплексність, що означає спрямованість правових засобів механізму закупівель на гарантування сукупності публічних інтересів, поєднання законних інтересів держави і суб'єктів господарського права; (2) універсальність, відповідно до якої цей засіб регулювання господарських відносин має позитивні результати застосування, незалежно від предмета правового впливу; (3) поліфункціональність, сенс якої полягає в тому, що закупівлі є як інструментом забезпечення потреб сфери охорони здоров'я у товарах, роботах, послугах, так і засобом, за допомогою якого реалізуються такі напрямки економічної політики: антимонопольно-конкурентна, антикорупційна, інвестиційна, інноваційна, зовнішньоекономічна, промислова, політика розвитку малого підприємництва і ціноутворення. В рамках правового механізму державних закупівель в охороні здоров'я застосовуються самостійні засоби регулювання господарських відносин, передусім, на стадії проведення торгів під час кваліфікаційного відбору та оцінювання пропозицій учасників.

2. Правові засоби системи державного регулювання господарських відносин закупівель у сфері охорони здоров'я містять конкретні основні та похідні дисфункції. Внаслідок цього не гарантовано всьому комплексу представлених публічних інтересів і, відповідно, не забезпечено ефективне функціонування закупівельного механізму на всіх його стадіях.

Обґрунтовано позицію, згідно з якою в рамках правового механізму державних закупівель доцільно більш широко відобразити специфіку задоволення потреб сфери охорони здоров'я за допомогою, по-перше, вдосконалення загального порядку здійснення закупівель, що передбачає закріплення універсальних за предметом нормативних

приписів, правозастосування яких матиме позитивний вплив на більшість сфер народного господарства, по-друге, якщо гарантувати господарський правопорядок у перший спосіб неможливо, закріпити деякі особливості для сфери охорони здоров'я в Законі України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 р.

3. У сфері охорони здоров'я замовники, як правило, поєднують функції з проведення централізованих і децентралізованих закупівель та належать до відносно автономних угруповань (систем), у структурі яких між суб'єктами господарського права виникають стійкі господарсько-договірні чи організаційно-господарські зв'язки. Централізовані закупівлі проводяться для забезпечення потреб замовників однієї системи, хоча за наявності загрози чи виникнення обставин, які порушують загальнодержавні інтереси, допускається придбання товарів, робіт, послуг в інтересах господарських організацій, що належать до інших систем замовників.

4. Надання підприємствам державної та комунальної власності, до яких належать суб'єкти господарювання публічного права, суб'єкти господарювання приватного права, в статутному фонді яких державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 %, права не проводити закупівлі за рахунок власних коштів тягне за собою загальні та спеціальні негативні наслідки. Тому варто доповнити систему державних коштів, визначену в ст. 2 Закону України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 р., фінансовими ресурсами підприємств та їх об'єднань, запровадивши різні режими участі в державних закупівлях для некомерційних і комерційних суб'єктів господарювання публічного та приватного права, в статутному фонді яких державна або комунальна частка акцій (часток, паїв) перевищує 50 %: некомерційні підпадають під загальну сферу застосування законодавства про закупівлі; для комерційних встановлюється особливий порядок їх здійснення, що полягає у дворазовому підвищенні мінімальної ціни предмета, на підставі якої замовники зобов'язані проводити конкурсні процедури, а в перспективі (коли буде досягнуто стійкого зростання вітчизняної економіки і гарантовано законність) законодавство про закупівлі на них взагалі не повинно поширюватися. Господарсько-правове регулювання державних закупівель має бути спрямоване на гарантування раціонального використання державних коштів саме під час придбання товарів, робіт і послуг з некомерційною метою.

5. Доведено теоретичну доцільність створення спеціалізованих замовників в організаційно-правовій формі суб'єктів некомерційного господарювання публічного права для задоволення галузевих чи міжгалузевих потреб у товарах, роботах і послугах, а також спеціальної інфраструктури закупівель у сфері охорони здоров'я і визначено порядок її функціонування, що передбачає заснування при Міністерстві економічного розвитку і торгівлі України й управліннях економіки обласних державних адміністрацій рад державних закупівель, які здійснюватимуть організаційну підтримку, координацію діяльності замовників і учасників на ринку закупівель.

6. Для забезпечення спеціальних гарантій захисту конкуренції та інформаційної відкритості в сфері державних закупівель, запропоновано доповнити ГК України ст. 13-1 «Державні закупівлі» такого змісту: «1. Державна закупівля – це засіб регулювання господарських відносин шляхом придбання на конкурентній основі замовниками товарів, робіт і послуг у суб'єктів господарювання за державні кошти, відповідно до річного плану закупівель. 2. Закупівлі здійснюються з метою як забезпечення потреб замовників у товарах, роботах і послугах, так і державного регулювання економічних процесів. Держава здійснює політику в сфері державних закупівель, забезпечуючи розвиток конкуренції, раціональне та ефективне використання державних коштів, а також стимулювання реалізації основних напрямів економічної політики. 3. Державні закупівлі сприяють розвитку конкуренції в економіці. Перелік інформації про закупівлі, порядок і способи її оприлюднення, а також процедури конкурсних торгів і підстави для їх застосування не можуть бути скорочені чи обмежені. Забороняється ухвалення нормативних приписів, що розширюють практику проведення процедури закупівлі в одного учасника, укладання господарських договорів за результатами переговорів або в будь-який інший спосіб сприяють розвитку недобросовісної конкуренції, монополізації ринків. 4. Засади, загальний порядок і сфера здійснення закупівель визначаються тільки в Законі України «Про здійснення державних закупівель» від 01.06.2010 р.».

7. Обґрунтовано необхідність і визначено правові засоби запровадження в Україні стратегічного планування державних закупівель, базовими з-поміж яких є такі: (1) стратегічні плани

затверджують усі замовники строком на п'ять років; (2) підготовка стратегічних планів координується центральними органами виконавчої влади й органами місцевого самоврядування, до сфери управління яких належать замовники; (3) на підставі затверджених стратегічних планів складаються поточні річні плани; (4) стратегічні плани включають плани інноваційного розвитку народного господарства та закупівель інноваційної продукції, обсяг якої становить не менше 15 % від загального обсягу закупівель замовника протягом строку виконання плану; (5) обмежене коло підстав для внесення змін до стратегічних планів, особливий порядок ведення звітності щодо їх виконання.

8. Конкурсна документація на закупівлю лікарських засобів, виробів медичного призначення, медичної техніки, медичних і соціальних послуг має обов'язково містити технічну специфікацію, що складається з детального опису якісних, технічних, функціональних і безпекових характеристик предмета закупівлі, посилянь на перелік дозвільних документів і ліцензій, що слугують підтвердженням дійсності змісту пропозицій учасників і законності здійснюваних ними господарських операцій, вимог до способів виробництва товарів чи надання послуг, процедур оцінки відповідності, що розробляються замовником згідно з чинними стандартами і закріплюються як додаток до документації конкурсних торгів.

9. Зміст процесу встановлення відповідності учасників процедур закупівель кваліфікаційним критеріям узагальнено до трьох основних правил: (1) замовник визначає відповідність кожного учасника всім законодавчо закріпленим кваліфікаційним критеріям; (2) замовник не має права застосовувати різні підходи під час розгляду конкурсних пропозицій у рамках однієї закупівлі; (3) кваліфікаційні критерії не повинні бути сформульовані у спосіб, що обмежує конкуренцію за допомогою встановлення дискримінаційних вимог.

СПИСОК ОПУБЛІКОВАНИХ ПРАЦЬ ЗА ТЕМОЮ ДИСЕРТАЦІЇ

Монографії:

1. Олефір А.О. Господарсько-правове забезпечення державних закупівель у сфері охорони здоров'я: теоретичні та практичні аспекти: моногр. / А.О. Олефір. – Х.: Юрайт, 2012. – 456 с.

2. Засоби та механізми господарсько-правового регулювання:

кол. моногр. / Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, В.С. Мілаш, О.Ю. Битяк та ін.; за наук. ред. Д.В. Задихайла. – Х.: Юрайт, 2013. – 416 с. (Олефір А.О. Підвищення конкурентоспроможності вітчизняної економіки із застосуванням правового механізму державних закупівель / А.О. Олефір. – С. 273 – 317).

Публікації у фахових виданнях з юридичних наук:

1. Олефір А.О. Вироби медичного призначення і медична техніка як предмет державних закупівель у сфері охорони здоров'я / А.О. Олефір // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право. – 2011. – № 2 (5). – С. 189 – 197.

2. Олефір А.О. Господарсько-правове визначення предмета державних закупівель в охороні здоров'я / А.О. Олефір // Вісник Національної юридичної академії України імені Ярослава Мудрого. Серія: Економічна теорія та право. – 2011. – № 3 (6). – С. 216 – 224.

3. Олефір А.О. Проблеми реформування сфери дії законодавства про державні закупівлі: господарсько-правовий аспект / А.О. Олефір // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Економічна теорія та право. – 2011. – № 4 (7). – С. 139 – 151.

4. Олефір А.О. Статичні та динамічні ознаки лікарських засобів як предмета закупівель в охороні здоров'я / А.О. Олефір // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Економічна теорія та право. – 2012. – № 1 (8). – С. 217 – 226.

5. Олефір А.О. Особливості здійснення державних закупівель за бюджетні кошти в охороні здоров'я / А.О. Олефір // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Економічна теорія та право. – 2012. – № 2 (9). – С. 197 – 207.

6. Олефір А.О. Практичні аспекти удосконалення господарсько-правового забезпечення ціноутворення у сфері охорони здоров'я / А.О. Олефір // Вісник Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Серія: Економічна теорія та право. – 2012. – № 4 (11). – С. 140 – 151.

7. Олефір А.О. Державні закупівлі як засіб регулювання

господарських відносин / А.О. Олефір // Вісник Харківського національного університету імені В.Н. Каразіна. Серія: Право. – 2012. – № 13 (1034). – С. 352 – 355.

8. Олефір А.О. Забезпечення публічних інтересів у господарських відносинах державних закупівель у сфері охорони здоров'я / А.О. Олефір // Проблеми законності. – 2012. – Вип. 119. – С. 293 – 300.

9. Олефір А.О. Питання господарсько-правової характеристики державних закупівель у сфері охорони здоров'я / А.О. Олефір // Проблеми законності. – 2012. – Вип. 120. – С. 278 – 286.

10. Олефір А.О. Правове забезпечення порядку оцінювання пропозицій учасників державних закупівель / А.О. Олефір // Проблеми законності. – 2013. – Вип. 121. – С. 255 – 264.

11. Олефір А.О. До проблеми господарсько-правового регулювання цін на продукцію охорони здоров'я в державних закупівлях / А.О. Олефір // Форум права. – 2012. – № 2 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-21/20aovdz.pdf>. – Заголовок з екрана.

12. Олефір А.О. Безперспективність розвитку інституту державних закупівель як перша якість сучасної господарсько-правової політики / А.О. Олефір // Форум права. – 2012. – № 3 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.nbu.gov.ua/e-journals/FP/2012-3/120aogpp.pdf>. – Заголовок з екрана.

Публікація в іноземному виданні з юридичних наук, включеному до міжнародної наукометричної бази:

1. Олэфир А.А. Правовое обеспечение антикоррупционной политики в хозяйственных отношениях государственных закупок / А.А. Олэфир // Вопросы права и политики. – 2012. – № 5 [Электрон. ресурс]. – Режим доступа: http://e-notabene.ru/lr/article_353.html. – Заглавие с экрана.

Публікації у нефахових виданнях:

1. Олефір А.О. До питання господарсько-правової характеристики замовників у сфері охорони здоров'я / А.О. Олефір // Електронне наукове видання Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Теорія і практика правознавства. – 2011. – Вип. 1 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу:

http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/1/. – Заголовок з екрана.

2. Олефір А.О. До питання удосконалення державного регулювання господарських відносин в охороні здоров'я / А.О. Олефір // Електронне наукове видання Національного університету «Юридична академія України імені Ярослава Мудрого». Теорія і практика правознавства. – 2012. – Вип. 1 [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: http://nauka.jur-academy.kharkov.ua/download/el_zbirnik/2/. – Заголовок з екрана.

3. Олефір А.О. Проблеми здійснення державних закупівель за процедурою електронного реверсивного аукціону / А.О. Олефір // Юридичний журнал. – 2012. – № 7 – 8 (121 – 122). – С. 34 – 44.

4. Олефір А.О. Деякі питання господарсько-правового забезпечення конкурентного середовища в державних закупівлях / А.О. Олефір // Юридичний журнал. – 2012. – № 10 (124). – С. 29 – 38.

5. Олефір А.О. До проблеми участі підприємств-посередників у господарських відносинах державних закупівель / А.О. Олефір // Юридичний журнал. – 2013. – № 1 (127). – С. 52 – 58.

Тези доповідей:

1. Олефір А.О. Удосконалення правового механізму торгів як засобу державної підтримки інноваційного виробництва / А.О. Олефір // Проект Інноваційного кодексу України як новий етап розвитку нормотворення в інноваційній сфері: мат. наук.-практ. конф. (14 черв. 2011 р., м. Харків) / редкол.: С.М. Прилипко, Ю.Є. Атаманова, Д.В. Задахайло. – Х.: «ФІНН», 2011. – С. 303 – 307.

2. Олефір А.О. Недоліки господарсько-правового забезпечення реформування системи медичного обслуговування в Україні / А.О. Олефір // Юридична осінь 2011 року: зб. тез доп. та наук. повід. уч. Всеукр. наук.-практ. конф. мол. уч. та здоб. (09 лист. 2011 р., м. Харків) / за заг. ред. А.П. Гетьмана. – Х.: НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого», 2011. – С. 276 – 277.

3. Олефір А.О. Процедурні правила в механізмі державних закупівель інноваційних засобів охорони здоров'я / А.О. Олефір // Шляхи формування національної інноваційної системи та удосконалення інноваційного законодавства: мат. Всеукр. наук.-практ. конф. (11 лист. 2011 р., м. Харків) / редкол.: С.М. Прилипко, Ю.Є. Атаманова, Д.В. Задахайло. – Х.: НДІ ПЗІР, 2011. – С. 270 – 275.

4. Олефір А.О. Проблеми господарсько-правового забезпечення формування тарифів на медичні послуги / А.О. Олефір // Сучасні проблеми правової системи України: зб. мат. III Міжнар. наук.-практ. конф. (24 лист. 2011 р., м. Київ) / редкол.: Ю.С. Шемшученко, Ю.Л. Бошицький, О.В. Чернецька та ін. – К.: Вид-во Європ. ун-ту, 2011. – Вип. 3. – С. 286 – 288.

5. Олефір А.О. Господарсько-правовий потенціал законодавства про державні закупівлі в забезпеченні інноваційного розвитку охорони здоров'я / А.О. Олефір // Правові проблеми переходу до інноваційної моделі економічного розвитку України: мат. н. аук.-практ. конф. (25 лист. 2011 р., м. Полтава). – Полтава: ТОВ «Фірма «Техсервіс», 2011. – С. 81 – 84.

6. Олефір А. Проблеми публічно-правової відповідальності: досвід державних закупівель в охороні здоров'я / А. Олефір // VII Прибузькі юридичні читання. Людина і закон: публічно-правовий вимір: мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (25 – 26 лист. 2011 р., м. Миколаїв) / за ред. С.В. Ківалова, В.О. Тулякова, О.В. Козаченка. – Миколаїв: Іліон, 2011. – С. 307 – 309.

7. Олефір А.О. Характеристика господарсько-правового регулювання державних закупівель в Україні в історичному аспекті / А.О. Олефір // Питання державотворення в Україні та зарубіжних країнах на різних етапах історії: мат. I Всеукр. наук. істор.-прав. конф. мол. уч. (01 груд. 2011 р., м. Харків). – Х.: НУ «ЮАУ ім. Я. Мудрого», 2011. – С. 67 – 69.

8. Олефір А.О. Господарська компетенція Державного агентства резерву України у відносинах державних закупівель в охороні здоров'я / А.О. Олефір // Сучасний стан і перспективи розвитку держави і права: мат. III Міжнар. наук. конф. студ., асп. та мол. уч.: у 2-х т. (09 – 10 груд. 2011 р., м. Дніпропетровськ) / за заг. ред.: В.І. Карплюка, С.І. Полякова. – Дніпропетровськ, 2011. – Т. 2. – С. 151 – 153.

9. Олефір А.О. Розпорядники державних коштів: проблеми господарсько-правового розуміння / А.О. Олефір // Україна і світ: політичні, економічні та культурологічні питання: мат. Міжвуз. наук.-практ. конф. студ. і мол. наук. (22 груд. 2011 р., м. Харків). – Х.: ПФ «Лайф», 2011. – Ч. 1. – С. 56 – 59.

10. Олефір А.О. Кореляція глобалізаційних процесів та

інноваційного розвитку України: досвід державних закупівель / А.О. Олефір // Особистість. Суспільство. Право: зб. наук. ст. та тез наук. повід. за мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (15 бер. 2012 р., м. Полтава): у 2-х ч. / редкол.: А.П. Гетьман, О.П. Бушан, О.Р. Дашковська та ін. – Х.: «Точка», 2012. – Ч. 1. – С. 355 – 359.

11. Олефір А.О. Забезпечення пріоритетності державних закупівель лікарських засобів першої групи необхідності / А.О. Олефір // Новітні наукові дослідження держави і права – 2012: зб. наук. пр. за мат. Міжнар. наук. інтернет-конф. (20 бер. 2012 р., м. Миколаїв) / за ред.: П.М. Шапірка, О.В. Козаченка. – Миколаїв: Іліон, 2012. – С. 193 – 198.

12. Олефір А. Providing access by small and medium-sized enterprises to the public procurement market / А. Олефір // Проблеми розвитку юридичної науки в дослідженнях молодих учених: зб. тез доп. та наук. повід. конф. (05 квіт. 2012 р., м. Харків) / за заг. ред. А.П. Гетьмана. – Х.: Нац. ун-т «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого», 2012. – С. 82 – 84.

13. Олефір А.О. Господарсько-правова природа державних закупівель в охороні здоров'я / А.О. Олефір // Закарпатські правові читання: мат. IV Міжнар. наук.-практ. конф. мол. уч. та студ. (09 – 10 квіт. 2012 р., м. Ужгород) / за заг. ред.: Ф.Г. Ващука, П.А. Ткачука. – Ужгород: ЗакДУ, 2012. – С. 316 – 318.

14. Олефір А.О. Foreign experience in protectionist practices in public procurement / А.О. Олефір // Актуальні проблеми розвитку управлінських систем: досвід, тенденції, перспективи: зб. тез доп. VII студ. наук.-практ. конф. (18 квіт. 2012 р., м. Харків) [Електрон. ресурс]. – Режим доступу: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/conf/2012-1/index.html>. – Заголовок з екрана.

15. Олефір А.О. Актуальні питання застосування державних закупівель як засобу економічної підтримки національного товаровиробника / А.О. Олефір // Процеси економічної глобалізації та напрями модернізації правового господарського порядку в Україні: мат. круг. столу (26 квіт. 2012 р., м. Харків) / редкол. Д.В. Задихайло, В.М. Пашков, В.С. Мілаш. – Х.: Юрайт, 2012. – С. 77 – 82.

16. Олефір А.О. Зміна пріоритетів у господарському забезпеченні проведення процедури закупівлі в одного учасника /

А.О. Олефір // Правове забезпечення комерціалізації результатів досліджень і розробок: мат. наук.-практ. конф. (22 трав. 2012 р., м. Харків) / редкол.: С.М. Прилипка, Ю.Є. Атаманова, Д.В. Задихайло. – Х.: НДІ ПЗІР, 2012. – С. 175 – 180.

17. Олефір А.О. Основні риси господарсько-правового регулювання здійснення державних закупівель в охороні здоров'я / А.О. Олефір // Актуальні проблеми права, держави та юридичної науки: мат. наук.-практ. інтернет-конф. (01 черв. 2012 р., м. Тернопіль). – Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б., 2012. – С. 116 – 120.

18. Олефір А. Питання правового статусу комітетів з конкурсних торгів та інших структурних підрозділів замовників / А. Олефір // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД: мат. IV Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (01 жовт. 2012 р., м. Переяслав-Хмельницький) / ред. В.П. Коцур. – Переяслав-Хмельницький: ТОВ «Колібри 2011», 2012. – С. 160 – 162.

19. Олефір А.О. До питання господарсько-правового статусу об'єднань підприємств-замовників у відносинах закупівель / А.О. Олефір // Правові відносини: сучасний стан та перспективи розвитку: мат. Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (04 жовт. 2012 р., м. Тернопіль). – Тернопіль: ФО-П Шпак В.Б., 2012. – С. 105 – 109.

20. Олефір А.О. Проблеми господарсько-правового забезпечення державних закупівель на місцевому рівні / А.О. Олефір // Теоретико-правові засади формування сучасного медичного права України: мат. Всеукр. наук.-практ. конф. (26 – 27 жовт. 2012 р., м. Полтава); ред. кол.: О.П. Бушан, В.М. Пашков, П.О. Гринько. – Х.: Точка, 2012. – С. 112 – 123.

21. Олефір А.О. Кваліфікаційний відбір учасників: проблеми господарсько-правового забезпечення державних закупівель / А.О. Олефір // Юридична осінь 2012 року: зб. тез доп. та наук. повід. уч. Всеукр. наук.-практ. конф. мол. уч. та здоб. (13 лист. 2012 р., м. Харків) / за заг. ред. А.П. Гетьмана. – Х.: НУ «Юрид. акад. України ім. Я. Мудрого», 2012. – С. 13 – 16.

22. Олефір А.О. До проблеми господарсько-правового забезпечення формування спеціальної інфраструктури державних закупівель / А.О. Олефір // Економіка, організація та управління підприємствами в сучасних економіко-правових умовах: мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (21 – 23 лист. 2012 р., м. Дніпропетровськ). –

Дніпропетровськ: Нац. гірнич. ун-т, 2012. – С. 149 – 151.

23. Олефір А.О. Симбіоз публічно-правових і приватноправових елементів державних закупівель в охороні здоров'я / А.О. Олефір // VIII Прибузькі юридичні читання. Людина, суспільство, держава: публічно-правовий аспект: мат. Міжнар. наук.-практ. конф. (23 – 24 лист. 2012 р., м. Миколаїв). – Миколаїв: Іліон, 2012. – С. 324 – 326.

24. Олефір А.О. Проблеми господарсько-правового забезпечення відкриття національного ринку державних закупівель для міжнародної конкуренції / А.О. Олефір // Особливості інтеграції України в світовий економічний та політико-правовий простір: мат. VIII Всеукр. наук.-практ. конф. мол. уч. (07 груд. 2012 р., м. Маріуполь). – Маріуполь: МДУ, 2012. – С. 244 – 246.

25. Олефір А.О. Проблеми гарантування права громадян і підприємств на інформацію про державні закупівлі / А.О. Олефір // Верховенство права – основоположний принцип правової держави: зб. тез доп. IV Наук. круг. столу мол. уч. та асп. (14 груд. 2012 р., м. Харків). – Х.: ХНУ ім. В.Н. Каразіна, 2012. – С. 69 – 70.

26. Олефір А.О. До проблеми застосування законодавства про державні закупівлі до підприємств / А.О. Олефір // Проблеми та перспективи розвитку науки на початку третього тисячоліття у країнах СНД: мат. VII Міжнар. наук.-практ. інтернет-конф. (29 – 31 січ. 2013 р., м. Переяслав-Хмельницький) / ред. В.П. Коцур. – Переяслав-Хмельницький: ТОВ «Колібри 2011», 2013. – С. 229 – 233.

27. Олефір А. Introduction to the problem of European Union legal regime on public procurement / А. Олефір // Економічний і соціальний розвиток України в ХХІ столітті: національна ідентичність та тенденції глобалізації: зб. тез доп. 10-ої Міжнар. наук.-практ. конф. мол. уч. (21 – 23 лют. 2013 р., м. Тернопіль). – Тернопіль: ТНЕУ, 2013. – С. 87 – 88.

АНОТАЦІЯ

Олефір А.О. Господарсько-правове забезпечення державних закупівель у сфері охорони здоров'я. – На правах рукопису.

Дисертація на здобуття наукового ступеня кандидата юридичних наук за спеціальністю 12.00.04 – господарське право; господарсько-процесуальне право. – Національний університет

«Юридична академія України імені Ярослава Мудрого», Міністерство освіти і науки України. – Харків, 2014.

В дисертації зроблено теоретичне узагальнення і подається вирішення наукового завдання, що полягає у визначенні та систематизації юридичних засобів усунення основних дисфункцій правового механізму державних закупівель у сфері охорони здоров'я. Доведено, що державні закупівлі є універсальним за предметом, поліфункціональним і комплексним засобом непрямого регулювання господарських відносин, який забезпечує реалізацію сукупності публічних інтересів, поєднуючи законні інтереси держави і суб'єктів господарського права під час організації збуту товарів, виконання робіт або надання послуг з метою гарантування суспільних потреб.

Детально аналізуються дисфункції правового механізму державних закупівель в охороні здоров'я. Розроблено підхід до більш широкого врахування специфіки задоволення потреб сфери охорони здоров'я у рамках державних закупівель, визначено напрямки вдосконалення спеціального законодавства. Досліджено універсальні правові засоби, що мають вагоме юридичне значення для всіх стадій організації та проведення закупівель. Запропоновано встановити нові правила планування торгів і визначення предмета в конкурсній документації. Обґрунтовано доцільність запровадження стратегічного планування закупівель, удосконалення регулювання кваліфікаційного відбору та оцінювання конкурсних пропозицій учасників.

Ключові слова: державні закупівлі, конкурсні торги, дисфункції правового механізму державних закупівель, охорона здоров'я, замовники, планування, кваліфікаційний відбір учасників, оцінювання пропозицій конкурсних торгів.

АННОТАЦИЯ

Олефир А.А. Хозяйственно-правовое обеспечение государственных закупок в сфере здравоохранения. – На правах рукописи.

Диссертация на соискание ученой степени кандидата юридических наук по специальности 12.00.04 – хозяйственное право; хозяйственно-процессуальное право. – Национальный университет «Юридическая академия Украины имени Ярослава Мудрого», Министерство образования и науки Украины. – Харьков, 2014.

В диссертации сделано теоретическое обобщение и

представлено решение научной задачи, которая заключается в определении и систематизации хозяйственно-правовых средств устранения основных дисфункций правового механизма государственных закупок в сфере здравоохранения. Исследована хозяйственная природа этого юридического явления, а именно: стадии организации и проведения конкурсных процедур, система правовых средств, функциональное предназначение и место в договорных отношениях, публично-правовые ценности, нуждающиеся в государственной защите. На основе этого был разработан соответствующий категориальный аппарат. Доказано, что государственные закупки являются универсальным по предмету, полифункциональным и комплексным средством косвенного регулирования хозяйственных отношений, которое обеспечивает реализацию совокупности публичных интересов, сочетая законные интересы государства и субъектов хозяйственного права во время организации сбыта товаров, выполнения работ или оказания услуг в целях обеспечения общественных потребностей. Это позитивное содержание, а также такие черты, как полифонизм правовых средств, динамичность и стадийность развития в хозяйственно-договорных отношениях, позволяют в рамках данного правового механизма использовать самостоятельные средства регулирования хозяйственных отношений.

Подробно анализируются ключевые дисфункции правового механизма государственных закупок в здравоохранении, оценивается их влияние на отношения в сфере хозяйствования. Разработан подход, который обеспечит более полный учет специфики удовлетворения потребностей здравоохранения в рамках проведения государственных закупок, определены приоритетные направления социально-экономической политики в этой области и векторы совершенствования специального законодательства.

Сделаны предложения по совершенствованию универсальных правовых средств, имеющих существенное юридическое значение для всех стадий организации и проведения закупочных процедур. Это касается развития правового статуса заказчиков, введения дифференцированных режимов участия в торгах для некоммерческих и коммерческих государственных и коммунальных предприятий, создания специализированных заказчиков и многофункциональной рыночной инфраструктуры государственных закупок, а также нормативного закрепления гарантий защиты конкуренции и правил

обнародования информации о закупках.

Предложено расширить хозяйственную компетенцию заказчиков на стадии организационной подготовки закупок и установить новые правила планирования торгов, определения предмета в конкурсной документации, что будет способствовать оптимальному удовлетворению потребностей здравоохранения. Доказано целесообразность внедрения стратегического планирования государственных закупок.

Обоснованы предложения касательно совершенствования нормативного регулирования порядка проведения квалификационного отбора участников и оценивания предложений конкурсных торгов.

Ключевые слова: государственные закупки, конкурсные торги, дисфункции правового механизма государственных закупок, здравоохранение, заказчики, планирование, квалификационный отбор участников, оценивание предложений конкурсных торгов.

ANNOTATION

Olefir A. Economic and legal provision for public procurement in the sphere of health protection. – The manuscript.

Dissertation for the degree of Candidate of Legal sciences in the specialty 12.00.04 – commercial law; domestic procedural law. – National University «Law Academy of Ukraine named after Yaroslav the Wise», the Ministry of Education and Science of Ukraine. – Kharkov, 2014.

In thesis it is theoretically summarized and made the solution of scientific task which consists in identification and systematization legal measures of elimination main dysfunction legal arrangement of public procurement in the sphere of health protection. It is proved that public procurement is the universal, according to the subject, multifunctional and complex indirect measure of public regulation of economic relations that ensures the implementation of the aggregate public interests, combining the legitimate interests of the state and entities in the marketing organization for goods, works or services in order to ensure social needs.

Analyzed in details the dysfunction legal arrangement of public procurement in the sphere of health protection. Worked out approach to a broader consideration of the specific needs of health care within the public procurement, determined the vectors of improving substantive law. Were revised universal legal remedies which have important legal significance on

all stages of organization and conducting tenders. It is proposed to set new rules of planning trades and choosing the object in tender documentation. Were justified the necessity of introducing strategic procurement planning, improving the qualification of participants and evaluation of tender offers.

Keywords: public procurement, tenders, dysfunction legal arrangement of public procurement, health protection, customers, planning, qualification of participants, evaluation of tender offers.